

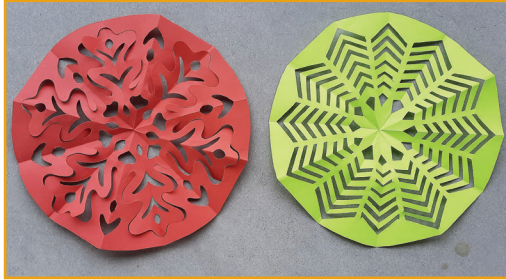
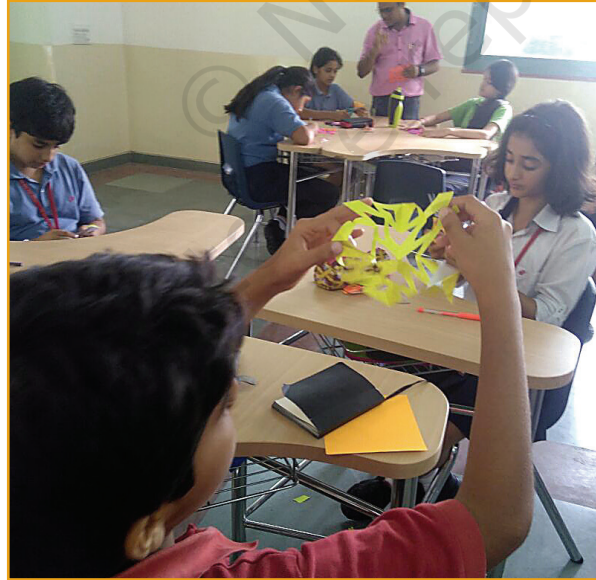
अध्याय ४

कागद हस्तकला

या अध्यायात, तुम्हाला कागदाला एक आकर्षक कलात्मक माध्यम म्हणून शोधण्याची संधी मिळेल. तुम्ही कागद वाकवणे, कापणे आणि विणणे यासारख्या विविध तंत्रांचा अभ्यास कराल. यासोबतच, तुम्ही भारतीय कलेच्या परंपरांविषयी जसे की संजी कागदी कापांची माहिती देखील शिकाल. तुम्ही या बहुपरकीय सामग्रीसह प्रयोग करण्यासाठी अनेक सर्जनशील मार्ग शोधाल.

0680CH04

क्रिया कलाप १: पेपर घडी करणे

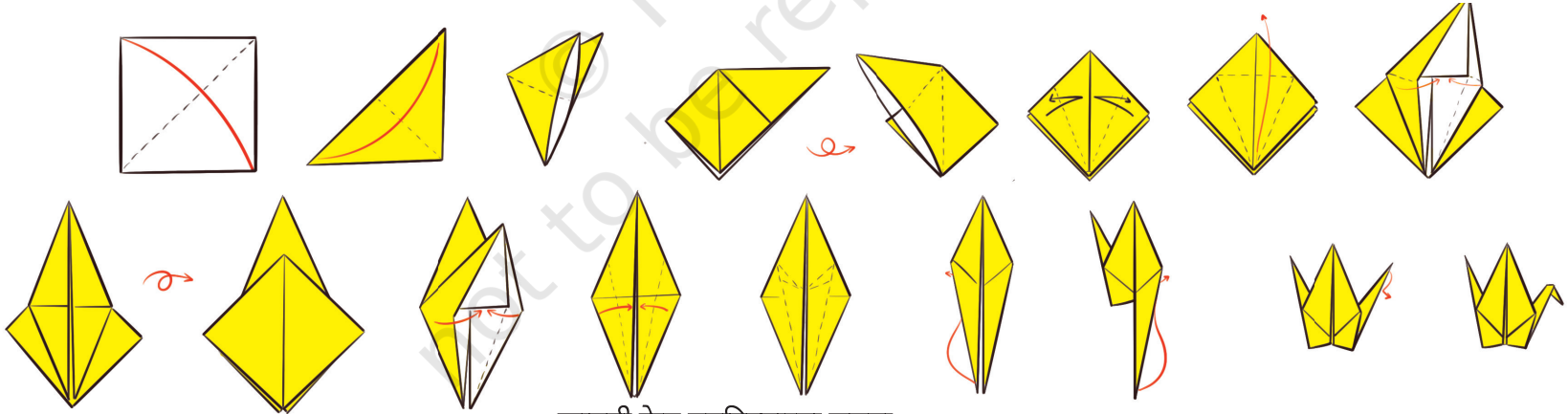
कागद वाकवण्याचे कला रूप ओरिगामी म्हणून ओळखले जाते. ही कला जपानमध्ये सुरू झाली आणि ती संपूर्ण जगभर पसरली आहे.

कदाचित तुम्ही आधीच कागद वाकवून काही गोष्टी बनवायला शिकले असाल. तुम्हाला सादाको आणि हजार कागदी क्रेन्सची कथा माहित आहे का?

सादाको ही एक 11 वर्षांची जपानी मुलगी होती, जिला १९४५मध्ये हिरोशिमावरील अणुबाँबिंगमुळे एक गंभीर आजार झाला. जेव्हा ती रुग्णालयात उपचार घेत होती, तेव्हा तिच्या मित्राने तिला कागदी क्रेन्स बनवण्याबद्दल एक

दंतकथा सांगितली. सादाकोने जिवंत राहण्याची आणि आपले आयुष्य वाढवण्याची आशा ठेवून १००० कागदी क्रेन्स बनवायला सुरुवात केली. ती ६४४ क्रेन्स बनवून काही काळानंतर मरण पावली. परंतु ती स्वतः एक दंतकथा बनली आहे. आजही, जगभरातील लोक कागदी क्रेन्स बनवून जपानमधील चिल्ड्रन्स पीस मॉन्युमेंटकडे पाठवतात. कागदी क्रेन्स हा शांतीचा प्रतीक बनला आहे.

तुम्ही कागद वाकवून अनेक वेगवेगळ्या गोष्टी बनवू शकता. कागद वाकवून विविध गोष्टी कशा तयार कराव्यात हे तुमच्या शिक्षक, पालक आणि मित्रांकडून शिका.

कागदी क्रेन बनविण्याच्या सूचना

सांझी पेपर कट

क्रियाकलाप २: पेपर कापणे

सांझी ही एक पारंपारिक कला आहे जी उत्तर प्रदेशातील मथुरा आणि त्याच्या आसपासच्या प्रदेशात प्रचलित आहे. मुळात ही कला रांगोळीसाठी स्टेन्सिल म्हणून वापरली जात असे, असे मानले जाते. हल्ली हे स्टेन्सिल कागदापासून बनवलेले असतात आणि वेगवेगळ्या डिझाईन्स आणि चित्रांमध्ये अतिशय गुंतागुंतीने कापलेले असतात.

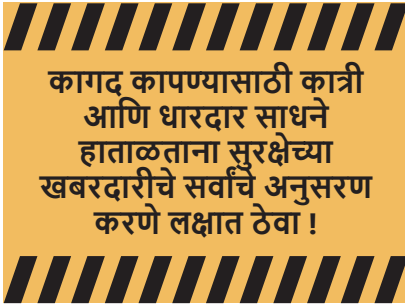
आपण आपली स्वतःची चित्रे आणि डिझाईनचे नियोजन करू शकता आणि साधे स्टेन्सिल तयार करू शकता. कंदील आणि इतर सजावट तयार करण्यासाठी देखील आपण या पेपर कटचा वापर करू शकता.

येथे काही कल्पना आहेत. स्वतः प्रयोग करा आणि आपल्या वर्गात नवीन कल्पना एकमेकांशी सामायिक करा.

तुम्हाला माहिती आहे का

सण-समारंभात दोरीवर टांगलेल्या कागद, कापड किंवा प्लॅस्टिकच्या सजावटीला बॅटिंग्स म्हणतात. ते बऱ्याचदा खूप रंगीबेरंगी असतात आणि विविध आकार आणि नमुने कापून त्यांना आणखी शोभेची बनवता येते!

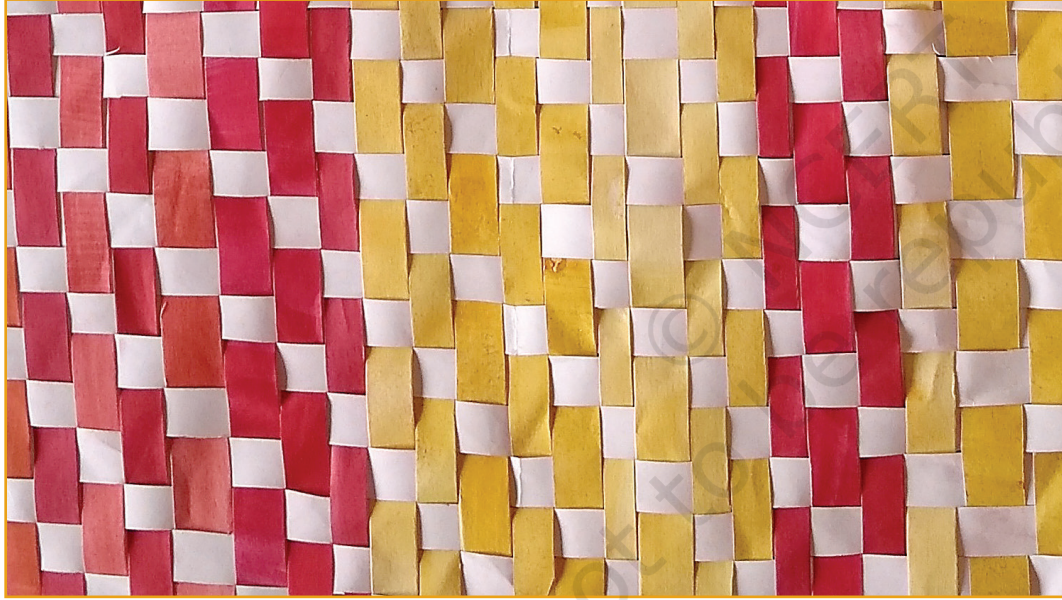

कागद कापण्यासाठी कात्री आणि धारदार साधने हाताळताना सुरक्षेच्या खबरदारीचे सर्वांचे अनुसरण करणे लक्षात ठेवा !

क्रियाकलाप ३: कागदी विणकाम

कागद हे एक जादुई साहित्य आहे. आपण मागील क्रियाकलापात पाहिल्याप्रमाणे हे सहजपणे आकार बदलू शकते. काही कात्रण आणि घड्यांसह, ते जीव आणि वस्तूंमध्ये रूपांतरित होऊ शकते.

कागद विणण्याच्या आणखी एका पद्धतीचा प्रयोग करूया. आजूबाजूच्या कुठल्याही कापडाकडे बारकार्डने पाहिलं तर लक्षात येईल की ते घट्ट कुरवाळलेल्या धाग्यांनी बनलेले आहे. या क्रिस-क्रॉसला **उत्क्रम आणि वळण** असेही म्हणतात. हे कागदाने करण्याचा प्रयत्न करूया. चित्रे पहा आणि स्वतःची चटई विणण्याचा प्रयत्न करा.

चालू ठेवा : नैसर्गिक तंतू, कापूस, लोकर, बांबू, जूट, खजूर, विणकामासाठी कापडाच्या टाकाऊ पट्ट्या इत्यादी इतर माध्यमांचा शोध घ्या.

